

ประวัติวรรณคดีสมัยธนบุรี และสมัย รัตนโกสินทร์

by Teacher Kanokwan Jantapaso

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑

วรรณคดีในยุคฟื้นฟู
(สมัยธนบุรีจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ ๑)

วรรณคดีที่สำคัญในสมัยกรุงธนบุรี

๑. รามเกียรติ์ สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี

๒. ลิลิตเพชรมงกุฎ

๓. อิเหนาคำฉันท์

๔. โคลงยอพระเกียรติ

๕. กฤษณาสอนน้องคำฉันท์

๖. นิราศกวางตุ้ง

๗. ปาจิตกumarกลอนอ่าน

ลิลิตเพชรมงกุฎ

เป็นวรรณคดีที่ นำเค้าเรื่องมาจาก นิทานเวตาลปกรณัมโดดเด่นด้านข้อคิดและคติสอนใจเป็นสำคัญ

ผู้แต่งและสมัยที่แต่ง : หลวงสรวิชาติ หรือ เจ้าพระยาคลัง (หน) แต่งเมื่อครั้งดำรงตำแหน่ง
หลวงสรวิชาติ (หล) ในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

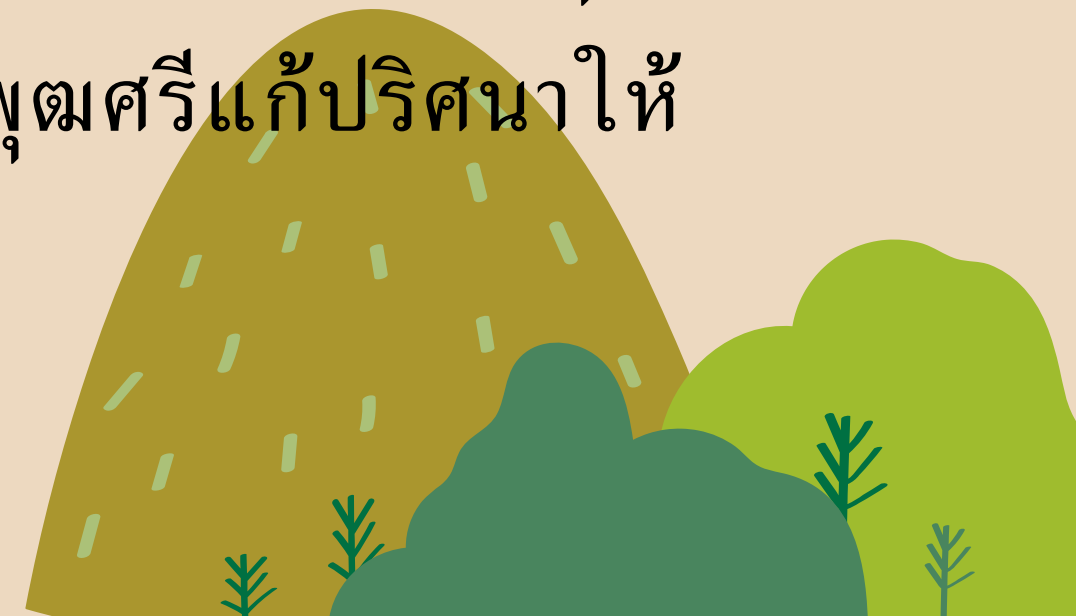
เจ้าพระยาพระคลัง เป็นกวีคนสำคัญในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ นามเดิมว่า หน ในรัชกาลสมเด็จพระเจ้าตากสิน ได้รับราชการมีบรรดาศักดิ์เป็นหลวงสรวิชาติ แต่งวรรณคดี ๒ เรื่อง คือ ลิลิตเพชรมงกุฎ และเรื่องอิเหนาคำฉันท์ ครั้นสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นพระยาพิพัฒน์โกษา ต่อมาโปรดเกล้าฯ ให้เลื่อนขึ้นเป็นเจ้าพระยาพระคลัง เสนาบดีจตุสดมภ์กรมท่า งานประพันธ์ของท่านมีสำนวนโวหารไพเราะจับใจ มีทั้งโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน เป็นผู้อำนวยความสะดวกแปลพงศาวดารจีน เรื่องสามก๊ก มีผู้รู้จักกันแพร่หลาย ว่ามีสำนวนโวหารไพเราะ

จุดมุ่งหมายในการแต่ง : เพื่อถวายแด่พระราชโอรสในสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี
รูปแบบคำประพันธ์ : แต่งเป็นลิลิตสุภาพ โดยใช้ร่ายสุภาพกับโคลงสุภาพ
เนื้อหาโดยสังเขป:

กล่าวถึงท้าววิกรมาทิตย์เสด็จประพาสป่า จับได้เวตาลมาเป็นพาหนะเวตาลขอเล่า
นิทานถวายถ้าทรงตอบปัญหาได้จะขอยอมเป็นข้าตลอดชีวิต แต่ถ้าตอบไม่ได้จะขอพระ
เศียร เวตาลจึงเริ่มนำนิทานเพชรมงกุฎมาแล้ว เพชรมงกุฎเป็นโอรสกษัตริ์ได้เสด็จออก
ประพาสป่ากับพี่เลี้ยงชื่อพุมศรี เพชรมงกุฎกับพุมศรีลงทางไปจนถึงเมืองกรรณบุรีได้พบ
นางปทุมวดีนางปทุมวดีทำปริศนา แสดงว่าพอพระทัยเพชรมงกุฎ พุมศรีแก้ปริศนาให้
เพชรมงกุฎจึงลอบเข้าไปหาและได้นางเป็นชายา

เนื้อเรื่อง -ต่อ-

ต่อมานางพุฒศรีจึงออกอุบายว่านางปทุมวดีเป็นยักษ์ พระเจ้ากรุงกรรณหลงเชื่อ ขับไล่นางออกจากเมือง เพชรมงกุฎและพุฒศรีจึงพานางกลับเมืองเมื่อพระเจ้ากรุงกรรณทราบความจริงก็เสียพระทัยจนสวรรคต เมื่อเล้าจบเวตาลจึงถามท้าววิกรมมาทิตย์ พระองค์จึงตอบได้ว่าบุคคลที่ต้องรับบาปคือท้าวกรุงกรรณ เวตาลจึงยอมเป็นข้ารับใช้ต่อไป

คุณค่าของเรื่อง :

๑. ด้านวรรณศิลป์ มีคุณค่าในด้านความงาม ความไพเราะ ใช้ถ้อยคำสละสลวย
๒. ด้านวรรณคดี เป็นคำร้อยกรองที่มีลักษณะประสม ประกอบด้วยร้อยกับโคลง
๓. ด้านศีลธรรม มีแง่คิดและคติสอนใจแทรกอยู่หลายตอน เช่น กิเลส

กฤษณาสอนน้องคำฉันท์ สำนวน รณบุรี

ผู้แต่ง : พระยาราชสุภาวดี และภิกษุอินท์

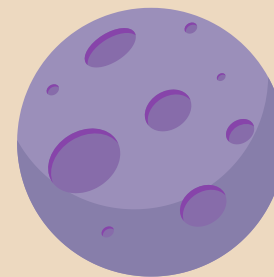
จุดมุ่งหมายการแต่ง : เพื่อเป็นสุภาษิตสอนสตรี

รูปแบบคำประพันธ์ : แต่งด้วยฉันทลักษณ์ และกาพย์ประเภทต่างๆ

เนื้อหาโดยสังเขป : กล่าวท้าวพระมมทัตแห่งเมืองพาราณสีมีพระธิดาสอง องค์ ถึงนาง
กฤษณาและนางจिरประภา นางกฤษณามีพัสดา ๕ องค์ มีแต่สามารถปฏิบัติรับใช้ภักดาได้
ดี มีความสุข ส่วนนางจिरประภา มีพัสดาเพียงองค์เดียวแต่บกพร่องในหน้าที่ของภรรยา
จึงไม่สามารถอยู่กับพัสดาอย่างมีความสุขได้นางกฤษณาจึงสอนการปฏิบัติหน้าที่ ของการ
เป็นภรรยาที่ดีให้กับนางจिरประภา เมื่อนางจिरประภา นำคำสอนไปปฏิบัติก็สามารถอยู่ร่วม
กับพัสดาได้อย่างมีความสุข

คุณค่าของเรื่อง :

๑. ด้านปัญญา : มีคุณค่าในด้านคำสอน เนื้อหาของวรรณคดีกล่าวถึงคุณลักษณะของสตรีและภรรยาที่ดี ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

๒. ด้านสังคมและวัฒนธรรม : เนื่องจากวรรณคดีเรื่องนี้มีความมุ่งหมายในการสอนความประพฤติของสตรี ดังนั้นจึงมีอิทธิพลทางความคิดของต่อความประพฤติของคนไทย เป็นอย่างมาก

๓. ด้านวรรณคดี : เป็นการรักษาเนื้อหาของวรรณคดี ซึ่งเป็นมรดกตกทอดมาตั้งแต่สมัย

อยุธยาไม่ให้เสื่อมสูญ

นิราศกวางตุ้ง

เป็นวรรณคดีที่บันทึกความสัมพันธ์ ทางพระราชไมตรีระหว่างไทยกับจีนและ
ธรรมเนียม การทูตไว้อย่างชัดเจน และยังบรรยายถึงสภาพบ้านเมืองและชีวิตความเป็น
อยู่ของชาวจีน และประเพณีปฏิบัติของชาวเรือ

ผู้แต่งและสมัยที่แต่ง : พระยามหานุภาพ แต่งในสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสิน มหาราช
เมื่อครั้งเดินทางกับคณะราชทูตไปประเทศจีน

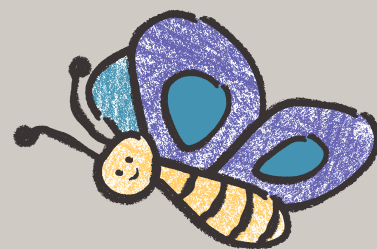
จุดมุ่งหมายในการแต่ง : เพื่อเล่าเหตุการณ์ที่ได้พบเห็นระหว่างการเดินทาง

รูปแบบคำประพันธ์ : แต่งด้วยกลอนสุภาพ

เนื้อหาโดยสังเขป:

กล่าวถึงตั้งแต่วัน/ เวลาที่เดินทาง กระบวนเรือ และสิ่งที่ได้พบเห็น เช่น พายุ เช่น การไหว้เทพอารักษ์ เมืองกวางตุ้ง ตลอดจนประเพณีการห่อเท้าของหญิงชาวจีน และการเดินทางกลับ

คุณค่าของเรื่อง :

๑. ด้านประวัติศาสตร์ : ให้ความรู้ด้านประวัติศาสตร์โดยเฉพาะในเรื่องการเจริญสัมพันธไมตรีกับประเทศจีน

๒. ด้านวรรณศิลป์ : ใช้ถ้อยคำลีลาของกลอนเรียบๆ เข้าใจง่าย พรรณนาความไว้

ละเอียดละออ

ปาจิตตกุमारกลอนอ่าน

เป็นวรรณคดีที่มีความสำคัญในด้านภาษา ในฐานะที่เป็นวรรณคดีกลอนอ่าน รวมถึงเป็นวรรณคดีทางศาสนา ที่มีความนิยมแพร่หลายจนกลายเป็นนิทานประจำถิ่น ในบางท้องถิ่นแล้ว ยังแสดงถึงความสัมพันธ์ ระหว่างวรรณคดีพุทธศาสนา กับตำนานพื้นบ้านได้เป็นอย่างดี

ผู้แต่งและสมัยที่แต่ง : ไม่ระบุแน่ชัด แต่มีหลักฐานปรากฏว่าได้แต่งขึ้นในสมัยธนบุรี และในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

จุดมุ่งหมายในการแต่ง : เพื่อใช้สำหรับอ่าน หรือสวด

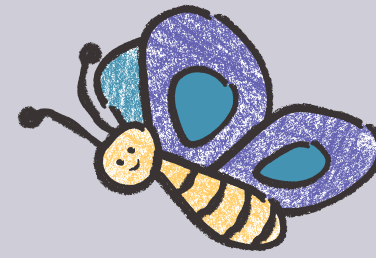

รูปแบบคำประพันธ์ : แต่งด้วยกลอนอ่าน

เนื้อหาโดยสังเขป:

กล่าวถึงท้าวปาจิตต์ได้เดินทางไปหาเนื้อคู่ของตน จนได้พบหญิงท้องคนหนึ่งซึ่งตรงตามที่โหราทายไว้ จึงขออาศัยอยู่ด้วยจนหญิงนั้นคลอดบุตรสาวชื่อนางอรพิมพ์ ปาจิตต์ได้ช่วยดูแลและขอหมั้นไว้ เมื่อโตเป็นสาวปาจิตต์ได้กลับไปเมือง เพื่อนำขันหมากมาสู่ขอ แต่นางอรพิมพ์ถูกท้าวพรมทัตลักตัวไป ปาจิตต์จึงไปหานางที่เมือง เมื่อนางเห็นปาจิตต์จึงร้องว่าพี่มา (คำนี้ได้เพี้ยนกลายเป็นชื่อพิมาย) ท้าวพรมทัตหลงเชื่อจึงถูกปาติตสังหาร ปาจิตต์ได้พานางอรพิมพ์หนีและพลัดพรากจากกัน แต่ภายหลังด้วยบุญเก่าจึงทำให้ได้กลับมาพบกันอีก

คุณค่าของเรื่อง :

๑. ด้านภาษา : วรรณคดีเรื่องนี้ เป็นวรรณกรรมกลอนอ่านเรื่องแรกที่ปรากฏหลักฐานในปัจจุบัน

๒. ด้านศาสนา : เป็นวรรณคดีที่สอดแทรกคำสอนทางศาสนาไว้มาก โดยเฉพาะเรื่องคติความเชื่อ เรื่องบุญกรรมทางพระพุทธศาสนา

